

dy 26-9-93 R22

Pedagogia i política

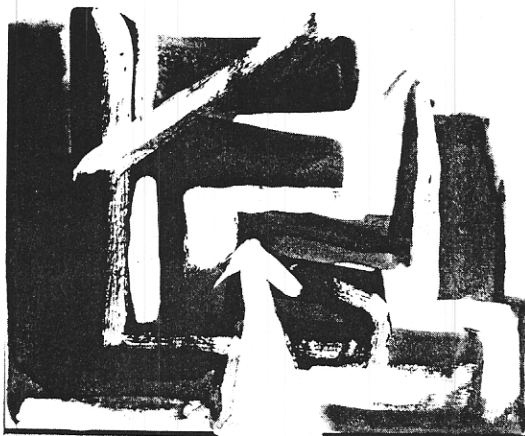
Cada vegada que hi ha una escalada d'enfrontament dialèctic entre Catalunya i Espanya, hi ha qui sosté que, en el fons de tot, hi ha un problema de pedagogia: els catalans no ens hem explicat bé i els espanyols ens desconeixen.

La tesi, doncs, vindria a sostenir que al darrere de tots aquests conflictes hi ha un problema d'ignorància —innocent a parer d'uns, culpable per d'altres— que fa impossible les actituds *comprensives* envers el nostre fet diferencial. En definitiva, es diu: si a les escoles espanyoles s'expliqués que a Catalunya hi ha —a més de l'espanyola— una altra llengua i una altra cultura, llavors ningú no s'estranyaria. I si el president Pujol i les institucions catalanes en general anessin de missió pels pobles d'Espanya mostrant-se tal com són, llavors les demandes específiques de més poder polític per part dels catalans no escandalitzarien niú.

He de dir que sóc totalment contrari a aquesta tesi i que, des del meu punt de vista, el fet de sostenir-la no fa altra cosa que emmascarar el veritable problema polític que amaga aquesta incomprensió permanent.

En primer lloc, cal recordar que les escalades dialèctiques no apareixen espontàniament de part dels sectors populars que se'ls suposa ignorants de la realitat catalana. Ben al contrari, són campanyes atacades per part de grups polítics, intel·lectuals mediàtics —nova espècie d'opina-dor radiofònic o televisiu— o mitjans de comunicació escrits, en els quals l'excusa de la ignorància no té cap valor, ni justificació, ni excusa. Una altra cosa és que la ignorància general permeti que tals intoxicacions informatives puguin ser cregudes de bona fe pel ciutadà desprevingut.

En segon lloc, desconfio de l'eficàcia d'una pedagogia que es mantingui estrictament a un nivell retòric, com sembla apuntar

CONCEPCIÓ VIVOLAS

la tesi de la manca de pedagogia com a culpable de totes les incomprensions. Vull dir que no serviria de res, per exemple, que als nanos espanyols els expliquessin que a Catalunya hi ha una altra llengua i una altra cultura, si llavors, en arribar a casa, des dels mitjans de comunicació de masses no poguessin contrastar aquesta diversitat cultural. Dit d'una altra manera, que en tot cas, allò que seria efectiu, des del punt de vista de la pedagogia política, és que als programes de més difusió de la televisió, per exemple, hi apareguessin amb normalitat expressions de la cultura catalana —músics, poetes, novel·listes, pensadors, artistes...—, que en donessin fe de manera pràctica i sense haver de renunciar a l'ús de la seva llengua, tal com ja fan els músics, escriptors o artistes nord-americans que hi apareixen. Posats a imaginar, suposeu que a Antena 3 o Telecinco, i encara més a TVE, s'acostumessin a utilitzar la traducció simultània o el subtítol per als personatges catalans, o que els seus presen-

tadors tinguessin prou nocions de totes les llengües peninsulars com per poder entendre-les sense fer escarafalls. Aquesta sí que seria una pedagogia activa, eficaç, pràctica i rotunda, de la diversitat.

Tercerament, tot l'esforç pedagògic del que es parla hauria de començar per aconseguir un cert aclariment conceptual previ del que, ara com ara, en són ben lluny. M'agradaria saber, per exemple, com s'explicaria a l'EGB què és un *fet diferencial*. O, a una mestressa de casa o a un mecànic, quina és la diferència entre una regió i una nacionalitat. O si es diria que a les Balears, el País Valencià i Catalunya es parla la mateixa llengua, en lloc d'emparrar-se en la Constitució per continuar afirmant, confusionàriament, el contrari. Vull dir que gairebé quinze anys d'Estat de les Autonomies no han servit per aclarir res, sinó per crear un extraordinari confusionisme semàntic, políticament molt útil per mantenir uns nivells altíssims d'ambigüitat, però, en molt bona part, responsables de la confusió

general a propòsit d'allò que significa l'existència de diverses nacions dins de l'Estat. Com que políticament no és possible aquest aclariment conceptual, perquè la Constitució espanyola no el fa i, per tant, hauria de ser objecte d'un nou gran pacte ara com ara inimaginable, doncs tampoc no és possible una pedagogia consensuada d'allò que és Catalunya i els catalans per als espanyols. Per tant, res de pedagogia.

En definitiva, pensar que el problema es resoliria amb pedagogia és pensar malament. S'assembla molt a aquell tic tan habitual que remet la culpa de tots els mals de la societat als mestres i al sistema educatiu, com si aquests no fossin, precisament, reflex de les contradiccions socials. Així doncs, cal pensar que el confusionisme imperant en les imatges que catalans i espanyols es tenen els uns dels altres no són causades per la ignorància, sinó just al contrari: és l'ambigüitat de les relacions polítiques allò que causa la confusió i les imatges populars tòpiques que es creen i transmeten sense remei.

Ja fa temps es va dir que pedagogia era política. Efectivament, no és que la pedagogia pugui facilitar el joc polític, sinó que un joc polític transparent pot ser molt pedagògic. En definitiva, que la solució als permanents conflictes entre catalans i espanyols no arribarà d'enviar per Espanya un autocar ple de mestres missioners, ni encara menys d'esperar que els mestres espanyols, degudament documentats per la Generalitat, sàpiguen explicar què som, ni de la utilització de les tècniques modernes de la publicitat. Res d'això. Només un aclariment polític d'allò que som, d'allò que volem i d'allò que exigim tindria la funció pedagògica que evitaria la sempre desagradable i extraordinàriament perillosa estratègia de l'enfrontament entre pobles.

SALVADOR CARDÚS I ROS